

A Peszéri-erdő egyes ökológiai állapotjellemzőinek és ökoszisztéma-szolgáltatásainak megítélése a főbb érintett csoportok körében

Fejes Zsófia, Tormáné Kovács Eszter, Hajagos Gabriella, Vadász Csaba

Természetvédelmi Közlemények 28. (2022)

Függelék

1. Függelék: A Peszéri-erdő értékleltára a kutatás eredményei alapján.

1. Összetétel (kompozíció)	
1.1 Fajösszetétel és diverzitás	
kocsányos tölgy	ibolya
hamvas (szürke) tölgy előfordulás a kocsányos tölgy helyett	réti csormolya
szürke nyár	orchidea fajok (pl. pókbangó)
nemesnyár	értékes élőhelyfragmentumokat jelző indikátor lágyszárú fajok (pl. keleti kontyvirág, erdei varázslófű, zöldvirágú bajuszoskásafű, szálkás tarackbúza, ligeti perje, hegyi tömjénillat, erdei peremizs)
bibirces (közönséges) nyír	gomba fajok
magyar kőris	díszes tarkalepke
fehér akác	nagy tűzlepke
közönséges gyertyán	vérfű hangyaboglárka
erdeifenyő	szarvas álganéjtűró
feketefenyő	magyar futrinka
mezei szil	nagy szarvasbogár
vénic-szil	nagy hőscincér
mezei juhar	skarlátbogár
vadkörte	magyar ősziaraszoló
vadalma	kis tavasziaraszoló
tatár juhar	szaproxilofág rovarok
kányabangita	vöröshasú unka
mézgás éger	mocsári teknős
hamvas éger	Peszéri-erdőben fészkelő madárfajok (általánosságban)
zselnicemeggy	fekete gólya
egybibés galagonya	rétisas
kökény	kígyászölyv
csipkés gyöngyvessző	darázsölyv
vesszős (közönséges) fagyal	tövisszűrő gébics
közönséges boróka	fekete harkály
vadrózsa	közép tarkaharkály
csíkos kecskerágó	lappantyú
veresgyűrű som	kék galamb
fekete bodza	karvalyposzáta

sóskaborbolya	kerti poszáta
varjútövis benge	erdei szalonka
kutyabenge	vadmacska
rekettyefűz	denevérfajok
közösségi jelentőségű (Natura 2000) fajok (általánosságban)	ürge
csikófark	magas fajsám
homoki nőszirm	pszeudofafajsám (a fafajösszetétel és koreloszlás együtt ezen keresztül mérhető)
tarka nőszirm	értékes aljnövényzet
mocsári kardvirág	méheknek nektárt biztosító őshonos növényfajok
Szent László tárnics	méheknek nektárt biztosító inváziós növényfajok
óriás útifű	vadgyümölcsök
gyöngyvirág	vadászható vadfajok
odvas keltike	talajban élő fauna
tyúktaréj	talajfelszíni fauna
csillagvirág	"arborétum" a Peszérei-erdőben (pl. virginiai boróka)

1. Összetétel (kompozíció)	
1.2 Élőhely-szintű változatosság	
közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytípusok (általánosságban)	tisztásokkal tarkított nyárasok
szubkontinentális peripannon cserjések (40A0*)	akácok
pannon homoki gyepek (6260*)	erdőssztyepp átmenet (mint fajgazdag ökoton)
kékperjés láprétek (pl. kékperjés buckaközi laposok) (6410*)	erdőszegélyek
kontinentális erdőssztyepp-tölgyesek (91I0*)	homoki ősgyepek (tisztások, általában mikrotisztások)
pannon homoki borókás-nyárasok (91N0*)	buckatetei évelő nyílt homoki gyepek
zárt homoki tölgyes és aljnövényzete	záródó homokpusztagyepek
(idős) nyíres foltok	értékes élőhelymozaikok
gyertyános-tölgyes foltok	változatos természetközeli erdőtársulások
borókás-nyáras foltok	cserjések (kocsányos tölgy újulattal)

1. Összetétel (kompozíció)	
1.3 Genetikai összetétel és diverzitás	
kocsányos tölgy száraz homoki termőhelyhez alkalmazkodott ökotípusa	egyes tölgyfajok között fennálló, eddig feltáratlan genetikai kapcsolatok
tájhonos, száraz homoki termőhelyhez alkalmazkodott genetikai állományú populációk (általánosságban, a kocsányos tölgyön felül)	alléldiverzitás (általánosságban)
erdeifenyő őshonossága a területen	

2. Szerkezet (struktúra)	
2.1 Záródásviszonyok	
természetes tisztások jelenléte	inváziós fajok terjedését gátolni képes záródás
mikrotisztások jelenléte	szintek szerinti természetközeli záródásviszonyok (minden egyes szint egyidejű záródásviszonyai)
ligetes erdő	graduális, mélyen tagolt belső erdőszegélyek
(a termőhelynek megfelelően) magas záródás	változatos záródásviszonyok

2. Szerkezet (struktúra)	
2.2 Korösszetétel	
kocsányos tölgy természetes újulata	vegyes korú erdők
idős kocsányos tölgy egyedek és állományok	mesterségesen létrehozott, elegyes erdő, amely egykorú
idős egyéb, őshonos fafajok egyedei (famatuszálemek) és állományai, pl. szürke nyár, bibircses nyír, vadkörte	kiegyenlített korszerkezet
idős cserjeegyedek (pl. varjútövis benge, egybibés galagonya) jelenléte	

2. Szerkezet (struktúra)	
2.3 Szintezettség	
idős, nagyméretű faegyedekből álló fátalajszint jelenléte	idegenhonos fafajú erdőben lévő őshonos fajokból álló cserjeszint
idős, hagyásfa csoportokból álló szint	újulati szint
lombkoronaszintek	gyepszint
második lombkoronaszint jelenléte	szintek összefolyása (átmenetiség)
cserjeszint jelenléte	

2. Szerkezet (struktúra)	
2.4 Mikroélethelyek	
dendrotelmák	talajjal érintkező odú, amely humuszt tartalmaz
erdei pocsoltyák, tocsogók	talajjal nem érintkező odú, amely humuszt tartalmaz
dagonyák	rágcsálók és harkályok okozta kéreghántás jelenléte
mesterséges vaditatók	vonaltalajú sérülések, repedések, hasadások jelenléte
nagy mennyiségű tölgy holtfa	letört ágak, ághelyek jelenléte
változatos típusú és fafajösszetételű holtfa jelenléte (nem csak tölgy)	tűz által okozott sérülések jelenléte a fákon
avar	villámcsapás okozta sérülések jelenléte a fákon
egyenes, hengeres, ágiszta tölgyek	széltöréses egyedek jelenléte, a sérültek szilánkosra törve, így mikroélethelyet kialakítva
bőhőncösödő tölgyek	széldöntés miatt kialakult gyökértányér képződés
biotópfák	gubacs képződés
természetes odúk	gombatermőtestek
odvas fák viszonylag magas száma	változatos mikrodomborzat eredményezte változatos mikroélethelyek
harkály"furulya" (sorrakotó üregek)	

3. Működés (funkció)	
3.1 Természetes folyamatok	
kocsányos tölgy természetes újulása	a változatos természetes erdőtársulásoknak köszönhetően sokrétű fauna alakult ki
természetes erdőfelújulás	természetes életközösségek önszabályozó képessége
természetes erdődinamikai folyamatok működése	ökológiai hálózat és komplexitás (sok faj számos kapcsolattal és sokféle struktúrával)
szegélyek kialakulása, természetes szegélydinamika	bálványfa (nem emberi beavatkozás általi) pusztulása
természetes földdinamika	eredeti természetes légyszárú vegetáció fennmaradása nem természetes erdőkben is

a pionír (lágylombos) erdőállományokat a kemény lombos fajok természetes folyamatok keretében kolonizálják	
--	--

3. Működés (funkció)	
3.2 Ellenálló képesség (rezisztencia)	
klímaadaptivitás	a kártevők és károsító elleni tolerancia (általában)
helyi viszonyokhoz alkalmazkodott kocsányos tölgy állomány	lisztharmat toleráns kocsányos tölgy ökotípus
ökológiai hálózat és komplexitás, változatos, elegyes erdők (a magas komplexitás magas stabilitást és rezisztenciát jelent)	

3. Működés (funkció)	
3.2 Helyreálló képesség (reziliencia)	
jó regenerációs képesség	korábban mezőgazdasági műveléssel érintett területeken a szukcessziós folyamatok látványos érvényesülése tapasztalható.
ökológiai hálózat és komplexitás, változatos, elegyes erdők (a magas komplexitás magas stabilitást és rezilienciát jelent)	a regenerálódó területeket a jobb terjedőképességű fajok spontán kolonizálják
pionír fafajok gyakori előfordulása, mely esetleges sérülés (erdőkár) esetén az erdő gyors regenerálódását teszi lehetővé.	

4. Szolgáltatások	
4.1 Ellátó szolgáltatások	
faanyag (papír, raklap, bútor)	gyógynövények
tűzifa	fűszernövények
takarmány háziállatoknak pl. széna, erdei legeltetés lehetősége	vadhús
takarmány vadfajoknak pl. makk	méz
ehető erdei gombák	kocsányos tölgy regisztrált magforrások (helyi szaporítóanyag)
ehető magvak	erdei szaporítóanyag (mag, makk, hajtás stb.)
ehető vadgyümölcsök	

4. Szolgáltatások	
4.1 Szabályozó-fenntartó szolgáltatások	
klímaváltozás hatásainak enyhítése (klímaszabályozás)	CO ₂ beépítése/tárolása faanyagba(n), talajba(n)
változatos mikroklíma (klímaszabályozás)	talajvédelem
hűvösség (klímaszabályozás)	erózió elleni védelem
a Duna-Tisza közti Homokhátság jellemző szárazodás a Peszéri-erdőben nem annyira szembetűnő	talajvíz mozgások és természetes vizek dinamikájában fontos szerep
a talajvíz közelsége gazdag fajösszetételt eredményez	szaporodó populációk fenntartása (az élőhelyek fajmegőrző szerepe)

4. Szolgáltatások	
4.1 Kulturális szolgáltatások	

esztétikai élményszerzés (szép tájkép, szép erdőállományok)	vadászati lehetőség
ökoturizmus lehetősége	művészeti téma (festészet, fotózás)
kirándulás lehetősége	erdő és erdészettörténet őrzője
pihenés, felüdülés, rekreáció lehetősége	örökség, kultúra (szép emlékek)
csend	tudományos kutatás lehetősége (általánosságban)
madárfütty	a térséget jellemző hajdani vegetáció sok esetben eredeti élőhelyén megfigyelhető (tudományos kutatás)
oktatási potenciál, környezeti nevelés, táboroztatás lehetősége	erdeifenyő eredeti elterjedési területének genetikai alapon történő vizsgálati lehetősége (tudományos kutatás)
sportolás lehetősége	bálványfa populáció genetikai változatosságának feltárása (tudományos kutatás)
gombászás lehetősége	